

Tanja Fajon

Romana Jordan Cizelj

“Ženske zagotovo polepšamo moški svet”

Fotografiji: Tit Košir, Robert Balen

E
Franja Žišt

vropski parlament od letos krasita le dve naši predstavnici. Prva je magistrica znanosti na področju mednarodne politike Tanja Fajon, druga doktorica znanosti s področja jedrske tehnike Romana Jordan Cizelj. Čeprav smo želeli, da bi se dobile na skupnem klepetu, so njuni urniki že tako natpani, da nismo našle proste ure, ki bi v kratkem ustrezala vsem, zato smo z vsako posebej klepetali o njunem delu, karieri, prostem času, optimizmu, moških in ženskah...

Tanja, vi šele začnate, Romana, vi nadaljujete delo. Kako sta se navadili naziva gospa poslanka?

Tanja: Sama se še nisem, vsakič me še malo zmoti, saj se počutim tako kot prej. Nov izziv me veseli, na vse gledam malo drugače kot takrat, ko sem bila novinarka. Prejšnji teden sem v novi vlogi prvič stopila v Evropski parlament in imam mešane občutke. Sem in tja me malo popade nostalgija, ko vidim bivše novinarske kolege, po drugi strani pa me zelo potegne, ko vidim, kaj vse je pred mano. Veselim se tudi nove odgovornosti, ki so mi jo zaupali.

Romana: Tudi meni naziv pomeni nov življenjski izziv in zagotovo ima Evropski parlament velike pristojnosti, iz mandata v mandat večje, zato je vedno bolj pomembna institucija. Sama ta naziv razumem predvsem s stališča odgovornosti, ne kot položaj v družbi. V prejšnjem mandatu se je pokazalo, da se moraš odreči kakovosti življenja, če želiš resno delati, saj delo obsega vrsto obveznosti.

Pred volitvami sta hočeš nočeš bili tekmici. Se po volitvah ta tekmovalnost še kaj čuti?

Tanja: Tudi prej, v kampanji, nisem imela občutka, da bi bili tekmici. Od nobenega kandidata se nisem počutila ogroženo. Še najmanj pa od tistih, ki so bili do sedaj poslanci, saj imajo vsi po vrsti veliko izkušenj in se lahko od njih tudi kaj naučim. Ne zdi se mi, da bi bili z Romano tekmici, zelo sem vesela, da bova kolegici, tudi v zadnjih petih letih sva dobro sodelovali. O prijateljstvu pa je težko govoriti na začetku mandata, ko se še nismo niti zares usedli skupaj, da bi se pogovorili, kako bomo delali. Prepričana sem in upam, da bo to še prišlo na vrsto.

Romana: Prijateljstvo na delovnem mestu se ne razvija v tako, kot se je razvijalo v času šolanja ali otroštva. Zagotovo pa moramo najti skupen način, kako sodelovati, da lahko kaj dobrega naredimo. To pomeni, da se družimo, razpravljamo. Glede na to, kako resno kdo vzame delo, se lahko na enega bolj zanesesh, na drugega manj, eni imajo boljše, drugi slabše argumente. Nekaj tekmovalnosti pa seveda mora biti, ne samo v predvolilnem času, ampak tudi skozi celoten mandat, saj moramo vendar tekmovali, kdo bo imel boljše ideje, kdo bo več dosegel. To je za razvoj evropske in slovenske družbe samo dobro. Seveda pa tudi sodelujemo in si moramo med sabo pomagati.

Se vam zdi, da smo ženske bolj tekmovalne?

Romana: Ne, zagotovo pa smo zelo vsebinsko usmerjene. V tem smislu se bolj povezujemo, manj pa smo pozorne na razno deljenje funkcij in tako imenovano kadriranje.

Novinarstvo, kjer ste, Tanja, pred tem delali, elektrotehnika in fizika, kar je vaše profesionalno področje, Romana, nista tipična politična poklica.

Tanja: Res je, a mislim, da se bomo toliko ukvarjali s strokovnimi temami, da sploh ni nujno, da imamo politične izkušnje. Predvsem je pomembno, kako se bomo po svojih profesijah oziroma lastnem zanimanju usmerili na posamezna področja. To, da sem bila prej novinarka, mi lahko samo koristi, ker lahko malo bolj kritično gledam na stvari, saj sem jih spremljala in morala poročati o dobrih in o slabih straneh Evropskega parlamenta. Po drugi strani pa sem osem let opazovala, kakšna je pot Slovenije pred članstvom v EU in po njem. Evropske institucije dobro poznam, vem,

kaj je mogoče doseči in kje so tiste niše, kjer bi se dalo še kaj dodati v našo korist.

Romana: Politika je izredno pomembno področje in mora v najširšem smislu zajemati znanje in izkušnje, ki ga določeno okolje ima. Če je politika dobra, mora upoštevati različne interese, tako gospodarstva kot raziskovalnih skupin in nevladnih organizacij. Hkrati je prav, da politiki odsevajo družbeno raznolikost, znotraj politike zastopajo raznolike izkušnje in znanje. Pri oblikovanju energetske politike mi je izredno pomagalo predhodno znanje. Evropska politika ima vplive tudi na razne bolj detajlne postopke, ki, ko bereš kakšen zakonodajni akt, niso tako vidni.

Kaj pa vaju je zaneslo v politiko? Tanja, vas menda klic Boruta Pahorja, Romana, vi ste začeli na lokalni ravni, potem na državni.

Tanja: Nikoli prej nisem razmišljala, da bi aktivno vstopila v politiko. Poklic novinarja je bil zame eden najlepših in mi je odprl vrata tudi v svet. Opravljala sem ga z vso predanostjo, velikim veseljem in zadovoljstvom. Opravljala bi ga še naprej, če bi se imela priložnost ukvarjati z evropskimi zadevami, ki sem jih v zadnjih letih precej spoznala. Zdelo se mi je, da bi lahko na tem področju še veliko naredila. Povabilo mi je pomenilo dokaz za doslej dobro opravljeno delo in odprlo vrata v novo prihodnost, kjer se mi zdi, da lahko to znanje nadgradim. Mislim, da take priložnosti, če bi se vrnila v Slovenijo, ne bi imela, glede na to, da ko se govori o evropskih zadevah, zanimanje nekako upade, kar me po svoje žalosti. Včasih ljudje lažje razumejo stvari, ki jih vsak dan doživljajo in spremljajo, kot tiste, ki so morda po zračni razdalji nekoliko dlje.

Romana: V politiko me je zaneslo prepričanje, da mora vsak človek prispevati svoje sposobnosti k razvoju družbe. Da se ne smemo omejevati in biti vrtičkarji ter svet preko ograje le kritizirati, ampak da se moramo sami poizkusiti spopasti s problemi in nato govoriti iz svojih izkušenj. Vse prevečkrat se mi namreč dozdeva, da ljudje radi kritiziramo, se pritožujemo tudi čez stvari, ki jih ne poznamo dobro. Zdelo se mi je, da bi se slovenska politika morala razvijati malo drugače. Namesto da bi se pritoževala, sem rekla, da bom poskušala tudi sama nanjo vplivati. Začela sem na lokalni ravni, potem pa vedno bolj na državni, predvsem z izkušnjami raziskovalke na področju energetike.

Pa pogrešata kaj rdečo luč na kameri ali pa eksaktno naravoslovno znanost?

Tanja: Za zdaj še ne, kar me po svoje preseneča. Šest tednov že stojim pred kamero in mikrofonom v drugi vlogi. Novinarstva najbrž do sedaj še nisem pogrešala, ker se mi dogaja toliko drugih stvari; zaseden urnik, novi ljudje, novo okolje. Po osmih letih sem veliko več nazaj v Sloveniji kot prej. Prepričana sem, da bo še vse prišlo za mano. Ko sem v Bruslju srečala vrsto novinarskih kolegov, zelo lepo so me sprejeli, in se podala v novinarsko središče, me je malo stisnilo. Joj, kje sem? Na drugi strani. Ampak samo za kratek trenutek.

Romana: Odkrito moram priznati, da pogrešam znanstveno delo. Politika je vendarle zelo široko področje in se težko spuščam v podrobnosti. Moti me, da stvari ne morem naštuđirati tako, kot bi si želela in sem jih lahko v prejšnji službi. V politiki se vedno kaj dogaja, ogromno je dogodkov. To je sicer prijetno, pogrešam pa več časa, da bi v miru lahko pre-

brala kakšne dokumente. Tretjega razloga sem se zavedela kar na začetku mandata, ko smo govorili o uresničevanju lizbonske strategije, kako nam jo bo uspelo uresničiti z več vlaganji v raziskave. Ocene so pokazale, da potrebujemo 700 tisoč dodatnih raziskovalcev. Ob takšni priložnosti in perspektivi sem se sama odločila in šla z raziskovalnega področja v politiko. Ali je to modro? Ampak lahko rečem, da mi ni žal, ker je tudi delo v Evropskem parlamentu zelo raznoliko in odpira številne priložnosti.

Se je, odkar sta v politiki, kaj spremenil odnos kolegov, prijateljev in znancev? Imata kaj več "prijateljev"?

Tanja: Ne, v tej kampanji se mi ni zgodilo veliko slabega. Zdi se mi, da me ni nihče zelo kritiziral. Nasprotno, vsi novinarski prijatelji so ostali isti. Verjamem, da bo tako tudi ostalo. V zadnjih letih sem okrepila prijateljstva v Bruslju, kjer sem sedaj živela in naročila sem jim, da če se začnem zelo spreminjati, naj me začno opozarjati in z nečim nežno udarijo po glavi, da tega ne bom počela.

Romana: Predvsem imam več znancev, prijatelji pa ostanejo isti kot prej. Sem pa opazila, čeprav sem imela že kot raziskovalka zahtevno službo, ki ni bila samo za osem ur, da ljudje sedaj bolj razumejo, da nimam časa. Lažje mi oprostijo in bolj verjamejo, da sem obremenjena in nimam dovolj prostega časa. Prej pa je bilo to včasih kar težko razložiti.

Bi rekli, da je to vrhunec kariere ali samo odskočna deska za naprej?

Tanja: Mislim, da sem na prehodu. Zdi se mi, da sem bila kot dopisnica nacionalne televizije na za novinarja zelo uglednem in prestižnem mestu, da sem bila na vrhuncu novinarske kariere. Zdaj se začenja nova kariera, to ni vrhunec, ampak samo začetek, kdaj in kako se bo zgodil vrhunec, bom videla čez nekaj let.

Romana: Ne razmišljam o samih položajih ali vzpenjanju po družbeni lestvici, ampak me zanima bolj vsebinski del, kaj lahko na določeni funkciji naredim. Tudi doktorata nisem šla delat zgolj zaradi doktorata samega. Ko sta bila otroka majhna, sem se celo odločila, da študij prekinem, potem pa sem videla še toliko izzivov, ki sem se jih želela lotiti, da sem se odločila za doktorat. Pred sabo sem imela konkretno nalogo, ki sem jo želela razrešiti. Tako gledam tudi na poslanstvo zadnjih in prihodnjih petih let. Želim pa delovati na področjih, ki imajo zelo konkreten vpliv na ljudi in njihovo življenje.

Vaju bo mogoče še naprej srečevati v politiki?

Tanja: Ne vem, kam me bo odneslo čez pet let, niti nočem razmišljati o tem. Vem, da me ta trenutek ne bi zaneslo v aktivno politiko v Sloveniji. Hočem se ukvarjati z evropskimi stvarmi, zato sem se odločila za to kandidaturo. Po navadi bolj razmišljam, kaj se bo zgodilo jutri, in nočem delati nekih zelo dolgoročnih načrtov.

Romana: Nisem še razmišljala o času po Bruslju 2014.

Zadnje čase smo lahko prebirali članke o kar nekaj lepoticah v parlamentu. Je videz po vzoru sveta zabave postal pomemben tudi v tako resni instituciji?

Tanja: Upam, da ne in da je še vedno bolj pomembna strokovnost, kaj lahko posameznik resnično naredi. Je pa pisanje bolj zanimivo, ker verjetno vse več žensk prihaja v politiko in upam, da je tako. Ženske zagotovo polepšamo moški svet.

Romana: Pri vseh poklicih, kjer je človek v interakciji z ljudmi, je pomembno, da so ljudje simpatici. V tem smislu mislim, da je to pomembno. Da je nekdo prijeten, prijazen, da ga ljudje sprejmejo. To se mi zdi tudi v politiki pomembnejše od manekenske lepote. Saj se lepega človeka v parlamentu prej opazi, a samo lepota in obleka po zadnji modi nista dovolj.

Upala bi si trditi, da povprečen Slovenec misli, da večino časa predsedite v parlamentu, veliko potujete in dobro zaslužite. Sanjska služba torej?

Tanja: Že prej, ko sem opazovala poslance, si tega nisem tako predstavljala. Delo tudi približno ni enostavno. Urnik ni kratek, poleg tega, da si veliko na poti, si po cele dneve znotraj institucij. Ne gre samo za plenarna zasedanja, delo na parlamentarnih hodnikih, sodelovanje z nevladnimi organizacijami, predstavniki civilne družbe, vsak dan te zalagajo z vrsto dokumentacije in gradiva, da znaš potem presojeti o pomembnih zadevah. Premalo se zavedamo, kako evropske politike krojijo naš vsakdan.

Romana: Žal mi je, da je bilo v času predvolilne kampanje toliko napačnih predstavitev o delu poslank in poslancev. Ljudje so najbrž zamahnili z roko in rekli, le zakaj bi šli na volitve, saj se samo borijo za dobre plače. Delo dobrih poslancev je delo od jutra do pozne noči. Veliko imamo formalnih in še več neformalnih sestankov. Poslanci smo v tujini brez družin, zato se tudi družimo med sabo in je vse tako organizirano, da delo poteka čez ves dan. O kaki kakovosti življenja ne morem govoriti, marsičemu se je treba odreči.

Pa ostane kaj prostega časa?

Tanja: Sama še ne vem, koliko ga bo. Pogled na urnik pokaže, da so štirje tedni v mesecu bolj ali manj zasedeni, da se sprosti tam proti koncu tedna. Upam, da bodo vikendi ostali prosti. Rada bi jih preživljala tako kot doslej, zelo veliko zunaj, na prostem, z različnimi športnimi aktivnostmi in prijatelji. Glede na to, da sem adrenalinski človek in neprestano potrebujem gibanje in nove izzive, da ne želim sedeti kar na mestu in dve ali tri ure ničesar početi, mi zagotovo ne bo dolgčas. Vsako minuto bom izkoristila za delo ali prosti čas.

Romana: Meni ga je v preteklem mandatu ostalo bore malo, predvsem sem ga preživela z družino. Ugotavljam pa, da bom zase morala narediti nekaj več, da bom lahko več časa posvetila svoji fizični kondiciji. Psihično lahko dobro delaš le, če je tudi telo dobro pripravljeno. Ob športnih dogodkih v predvolilni kampanji, udeležila sem se kolesarjenj in odbojke na mivki, sem spoznala, da si moram posvetiti več časa. Zelo rada si vzamem čas za družino, izlete in branje literature. Dobra knjiga je dobra tudi za dušo.

Fantje najbrž v prostem času skočijo na pivo, saj je Belgija znana po veliko različnih vrstah piva. Kam gredo punce?

Tanja: Sama nisem taka ljubiteljica piva. Običajno si naročim kavo in kakšen tonik. Ali pa kakšen kozarec vina, če sem pri večerji. Punce gredo rade v "šoping". Ampak to največkrat ne pomeni, da res kupujemo. Gledamo izložbe, sedemo in klepetamo, naredimo spet en krog. Ampak ne delamo samo tega. Sama se zelo veliko ukvarjam s športom, tečem, kolesarim. Tudi v Bruslju imam kolo in se z njim vozim do institucij, če se le da, kadar ni dežja, tega je

tam malo več kot tu. Pozimi pa počitniški čas izkoristim za veliko morja, zadnje čase tudi potapljanje, in smučanje. V šport me je zelo potegnilo pred nekaj leti, ko sem nekoliko spremenila način življenja in ugotovila, da resnično potrebujem gibanje. Če tri ali štiri dni ne grem vsaj enkrat za eno uro teč, že postanem malo zajedljiva.

Romana: Tudi sama grem kdaj na pivo, na večerjo s svojimi kolegi in kolegicami. Ne hodim pa v "šoping", ker zame to ni sprostitev. Poleg tega je naš prosti čas po navadi po obratovalnem času trgovin. Tako se najpogosteje odločimo za kakšno skupno večerjo. V preteklosti sem ogromno časa posvetila temu, da sem bila v dobri fizični kondiciji, sedaj pa nekoliko manj. Služba je že prej postajala bolj zahtevna, odgovornosti so bile večje, otroka sta zahtevala več časa in najprej se odrečeš tistim aktivnostim, ki so povezane zgolj s samim seboj. Ugotavljam, da je to logiko treba malo spremeniti. Z možem in otroki včasih sedemo na kolo ali se odpravimo na izlet v hribe.

Tanja, s športom ste ukrotili precej hudo bolezen.

Tanja: Mislim, da je bila vzrok preobrata, da sem se začela bolj aktivno ukvarjati s športom in na sploh bolj družabno živeti, bolj optimistično in pozitivno gledati na življenje. Bolezen je na meni pustila močan pečat, v precej pozitivnem smislu, da veliko bolj zdravo gledam na življenje in izkoristim vsak dan.

Optimizem je vsekakor pomemben za spopadanje z vsakdanjimi težavami.

Tanja: Mislim, da je glavni. Zelo veliko lahko naredimo sami. Vplivamo lahko na svoje zdravje in počutje, če smo dovolj trdni in se prepričamo, kaj zmoremo, ne pa da se umaknemo in nas je strah. Sama sem zmeraj počela, sploh po bolezni, stvari, ki so godile mojemu organizmu. Ne takšnih, kot je pisalo v nasvetih. Strah in skrbi sem skušala odriniti na stran in se veseliti vsakega dneva znova. To počnem še danes in morda ravno ta pozitivna energija in optimizem, ki ju imam, privlačita ljudi in skoraj ni dneva, da bi bila slabe volje.

Romana: Če želi človek kjer koli uspeti, je prvi pogoj ta, da verjame, da mu bo uspelo. Seveda moraš biti realist, moraš vedeti, kaj te bo privedlo do cilja, katere ovire te čakajo, kaj ti lahko pomaga. Vseskozi pa moraš verjeti, da delaš pravo stvar in da ti bo uspelo. Pomembna je tudi vztrajnost, da prvič, ko ti nekaj ne uspe, ne obupaš. To prinaša šport, da se naučiš izgubiti. Ko premagaš izgubo in kljub temu še vztrajaš s treningom, boš slej ko prej zmagal.

Če bi primerjali osebnostne značilnosti Slovencev in Belgijcev...

Tanja: Slovenci smo ena taka mešanica pridne urejenosti po zahodnem, avstrijskem in nemškem stilu. Zelo radi se tudi zabavamo, po zgledih južneje od nas, imamo še kar malo nostalgijo po bolj odprtem in zabavnem družabnem življenju. Smo še zmeraj precej resni in tudi odgovorni. Belgijci so me presenetili s svojo prijaznostjo. Bolj so ravnodušni in umirjeni. Ko prideš v trgovino ali na občino, se nihče ne bo "sekiral" zaradi dolge vrste, vsi bodo pridno čakali. Manj so zaskrbljeni, manj obremenjeni.

Romana: Slovenci smo zagotovo trmasti, zagrizeni, vemo, kaj bi radi. Bi si pa želela malo več javnega optimizma. Vse

prevečkrat poudarjamo slabe stvari, na dobre pozabljamo. V tem smislu želim slovenskemu človeku več smeha, veselja in optimizma tudi navzven. Verjetno bi s takim odnosom lahko spremenili naš neslavni rekord v številu samomorov.

Z Belgijci praktično ne živim, kolikor pa vidim zunanjega sveta, je to Bruselj, mesto številnih narodnosti, kjer je pravi belgijski utrip zelo težko čutiti. Predvsem bi rekla, da ljudje v Bruslju niso preveč optimistični, ker je to prestolnica, preobremenjena z evropskimi institucijami in s priseljenci in ne diha nekega svojega utečenega življenja.

Kaj najbolj pogrešata v Bruslju in kaj, ko sta pri nas?

Tanja: Hribe! Belgija je izredno ravna, najvišji hrib seže nekaj čez tristo metrov, tako da ni tega lepega pogleda, kot kadar pridem v Slovenijo in zagledam krasne Alpe. Pogrešam tudi urejenost. V milijonski prestolnici s toliko različnimi narodi in kulturami je vse nekoliko bolj umazano in manj urejeno. V Bruslju pa sem se navadila na različne obraze, barve, kulture. Da ni važno, od kod si, ampak kdo si. Da imam, ko se peljem v avtobusu ali metroju, pred sabo obraze celega sveta. Prav ta odprtost in različne kulture so me v zadnjih letih zelo privlačile in danes lahko rečem, da imam prijatelje z vsega sveta in mi to daje neko bogastvo, zaradi katerega rada živim in delam v Bruslju.

Romana: V Bruslju pogrešam red. Včasih kdo v Sloveniji tarna, da so pri nas postopki in vrste predolgi pa da se ne da nič urediti. Takrat mu rečem, naj gre živeti v Bruselj in bo videl, kaj se pravi čakati v vrsti. Tam ni reda, tudi ne delovne učinkovitosti, mesto ni ravno čisto, vsaj po slovenskih standardih ne. Slovenija mi je zelo všeč in je ne bi spreminjala. Morda le, da bi imela na voljo malo več medkulturnosti, malo več raznolikosti in dogodkov.

Katera pot pa je potem daljša, iz Ljubljane ali v Ljubljano?

Tanja: Kadar zapuščam Ljubljano, bodisi z avtom ali z letalom, mi je hudo. Oh, spet grem nazaj v Bruselj. Kadar zapuščam Bruselj, občutim enako. Morda zato, ker sem bila že tako dolgo v Bruslju. Ko z enega konca odhajam na drugega, čutim rahlo nostalgijo. Zakaj moram iti tja in kdaj grem domov? Slovenija se mi po kakovosti življenja zdi daleč boljše kot Bruselj in Belgija, ampak tam, kjer živiš, kjer si ustvariš okolje, kjer imaš prijatelje, se počutiš kot doma. Rekla bi, da imam dom na obeh koncih.

Romana: Zame to sploh ni več pot, temveč samo delo v pisarni, ki jo trenutno prenesem v letalo. Vedno imam namreč s seboj dokumentacijo, ki jo moram prebrati. Škoda bi bilo zgubljeni čas s spanjem in gledanjem na uro. Zaradi dela mi ta pot še prehitro mine. Priznam pa, da je včasih zelo hudo odpotovati iz Ljubljane, nikoli pa s težavo ne potujem nazaj domov, grem vedno z veseljem.

Bližajo se počitnice.

Tanja: Po navadi počitnice zelo rada načrtujem, da imam pred sabo cilj, ki se ga veselim. Letos jih nisem, ker nisem vedela, kje se bom znašla čez mesec ali dva. Predvsem si želim iti na morje. Samo da ne bo daleč, okrog mene pa morje, sonce in čim manj ljudi.

Romana: Načrtov še nimamo. V družini se usklajujemo že nekaj mesecev, ampak končna odločitev še ni sprejeta. Želim si biti v miru, naravi, daleč od kakšnega vrveža, tako da resdam možgane na pašo.